

POSTANOWIENIE

Dnia 25 czerwca 2008 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Gerard Bieniek (przewodniczący)

SSN Marian Kocon

SSN Katarzyna Tyczka-Rote (sprawozdawca)

w sprawie z urzędu

przy uczestnictwie R. O.

o wpis do rejestru,

na posiedzeniu jawnym w Izbie Cywilnej w dniu 25 czerwca 2008 r., na skutek zagadnienia prawnego przedstawionego przez Sąd Okręgowy w K. postanowieniem z dnia 8 lutego 2008 r., sygn. akt VII Ga (...),

„Czy w sytuacji, w której po wydaniu prawomocnego postanowienia o wyjawieniu majątku dłużnik zaspokoił dług przestając być niewypłacalnym a tym samym odpadła podstawa wpisu do rejestru dłużników niewypłacalnych czyli jego niewypłacalność, możliwe jest wykreślenie wpisu na podstawie art. 59 ust. 1 ustawy o KRS,

- czy wygaśnięcie zobowiązania w następstwie jego zapłaty, w sytuacji gdy sam tytuł wykonawczy, który stanowił podstawę wpisu nie został pozbawiony wykonalności, może być podstawą wniosku dłużnika o wykreślenie z rejestru dłużników niewypłacalnych na podstawie art. 59 ust. 2 ustawy o KRS ?”

odmawia podjęcia uchwały.

Uzasadnienie

Przedstawione zagadnienie prawne nasunęło się Sądowi Okręgowemu w K. przy rozpoznawaniu apelacji uczestnika postępowania R. O. od postanowienia Sądu

Rejonowego w K., orzekającego o wpisaniu uczestnika do Krajowego Rejestru Sądowego - Rejestru Dłużników Niewypłacalnych na podstawie postanowienia z dnia 23 sierpnia 2007 r. Sądu Rejonowego w S. [I Co (...)] zobowiązującego go - na wniosek wierzyciela Naczelnika Urzędu Skarbowego w S. - do wyjawienia majątku w trybie przepisów kodeksu postępowania cywilnego o postępowaniu egzekucyjnym. Wpis został dokonany z urzędu na podstawie art. 55 pkt 3 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz. U. Nr 121, poz. 768 ze zm. – dalej „ustawa o K.R.S.”).

Uczestnik wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości i orzeczenie o wykreśleniu wpisu z rejestru dłużników wyjaśniając, że ciążące na nim zobowiązania podatkowe zostały rozłożone na raty decyzją Izby Skarbowej w K. z dnia 9 października 2007 r., w związku z czym nie ma obecnie zaległości podatkowych.

Sąd Okręgowy powziął w tej sytuacji wątpliwości, czy obligatoryjny wpis uczestnika do rejestru dłużników niewypłacalnych, dokonany przez Sąd Rejonowy z urzędu na podstawie art. 55 pkt 3 ustawy o K.R.S., powinien być utrzymywany w wypadku odpadnięcia podstawy uzasadniającej traktowanie dłużnika jako niewypłacalnego z uwagi na zaspokojenie przez niego długu. Sąd Okręgowy zaznaczył, że znane jest mu stanowisko Sądu Najwyższego potwierdzające formalny charakter postępowania o wpis do rejestru (postanowienie z dnia 19 lutego 2003 r., V CK 7/03, OSNC 2004, nr 4, poz. 67), w którym to postępowaniu sąd rejestrowy nie bada przyczyn niewypłacalności dłużnika, lecz opiera się na danych zweryfikowanych prawomocnym orzeczeniem sądowym, zarówno przy wpisie dokonywanym z urzędu jak i na wniosek wierzyciela. Zwrócił jednak uwagę na pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w uchwale z dnia 16 marca 2007 r., III CZP 9/07, w której przyjęto, że podstawę do wykreślenia dłużnika z rejestru dłużników niewypłacalnych stanowi także umorzenie postępowania o wyjawienie majątku, mimo że nie należy do orzeczeń wprost wskazanych w art. 59 ust. 1 ustawy o K.R.S.

W tym wypadku Sąd Najwyższy, dokonując wykładni art. 59 ust. 1 ustawy o K.R.S., za decydujący argument uznał skutki do jakich prowadzi umorzenie postępowania o wyjawienie majątku. W wyniku umorzenia postępowania, postanowienie o nakazaniu dłużnikowi wyjawienia majątku traci moc i chociaż formalnie istnieje, to nie wywiera skutków prawnych i można uznać, że prowadzi do takich samych skutków jak wymienione w cytowanym przepisie uchylenie postanowienia. Umorzenie postępowania o wyjawienie majątku na wniosek wierzyciela spowodowane jest odpadnięciem podstaw,

które uzasadniały z jego punktu widzenia traktowanie dłużnika jako niewypłacalnego. W omawianej uchwale Sąd Najwyższy stwierdził, iż celem wpisania dłużnika do rejestru jest informacja o tym, że jest on niewypłacalny oraz swoista sankcja dla dłużnika za to, iż doprowadził do takiego stanu, wobec czego utrzymywanie wpisu staje się bezprzedmiotowe, gdy dłużnik przestał być niewypłacalny. To ostatnie stwierdzenie spowodowało, że Sąd Okręgowy nabrał wątpliwości, czy rozumowania powyższego nie można odnieść także do wypadku, w którym po wydaniu prawomocnego postanowienia zobowiązującego do wyjawienia majątku dłużnik zaspokoił dług, przestając być niewypłacalnym, chociaż nie doszło do pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego, który stanowił podstawę wpisu. Zdaniem Sądu drugiej instancji, także w tym wypadku odpadła podstawa dokonania wpisu do rejestru dłużników niewypłacalnych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przewidziana w art. 390 § 1 k.p.c. możliwość przedstawienia Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia zagadnienia prawnego, które wyłoniło się przy rozpoznawaniu apelacji przez sąd drugiej instancji i budzi poważne wątpliwości, jest regulacją szczególną, stanowiącą ograniczenie przewidzianej w art. 187 ust. 1 Konstytucji zasady podległości sędziów tylko Konstytucji i ustawom. Z mocy art. 390 § 2 k.p.c. w wypadku rozstrzygnięcia takiego zagadnienia sądy niższej instancji są bowiem w danej sprawie związane poglądem prawnym Sądu Najwyższego. Konieczne jest zatem ściśle interpretowanie przesłanek z art. 390 § 1 k.p.c. (por. uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 30 kwietnia 1999 r., III CZP 62/98, OSNC 1999, nr 10, poz. 166). Oznacza to, że przedstawione zagadnienie prawne musi pozostawać w bezpośrednim związku z problemami wynikłymi przy rozpoznawaniu przez Sąd drugiej instancji środka odwoławczego. Niezbędne jest więc, aby nawiązywało do sytuacji faktycznej i prawnej, jaka wystąpiła w przedstawianej sprawie, a jednocześnie aby jego rozwiązanie wpływało na sposób osądzenia tej sprawy.

Tego wymagania nie spełnia problem sformułowany przez Sąd Okręgowy w postanowieniu z 8 lutego 2008 r. Obydwa zawarte w nim pytania dotyczą możliwości wykreślenia dłużnika z rejestru dłużników niewypłacalnych w wypadku, gdy po wydaniu prawomocnego orzeczenia uzasadniającego jego wpisanie do tego rejestru spłaci on dług, który zapoczątkował czynności pociągające za sobą konieczność tego wpisu. Tymczasem w rozpatrywanym wypadku dłużnik nie zaspokoił ciążącego na nim długu. Zmiana jego sytuacji prawnej polega jedynie na tym, że po przeprowadzeniu przez

wierzyciela nieskutecznej egzekucji i po uwzględnieniu przez sąd wniosku wierzyciela o zobowiązanie dłużnika do wyjawienia majątku, wierzyciel rozłożył ciążący na dłużniku dług na raty. Dług ten zatem nadal istnieje, zmienił się tylko termin jego zapłaty.

Przedstawione zagadnienie prawne zupełnie zatem nie przystaje do sytuacji prawnej, jaka występuje w rozpatrywanej przez Sąd Okręgowy sprawie, co uzasadnia odmowę jego rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy.